

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

APOSTOLİDİ VE DİĞERLERİ- TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:45628/99)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

27 Mart 2007

İşbu karar AİHS'nin 44§2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli bazı düzeltmelere tabi olabilir.

© T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2007. Bu gayriresmi özet çeviri Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Apostolide-Türkiye davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Dördüncü Daire),

J. CASADEVALL, *başkan*
G. BONELLO,
R.TÜRMEN,
K. TRAJA,
S. PAVLOVSKI,
L. GARLICKI,
J. SIKUTA, *yargıçlar*,
ve Bölüm Sekreter Yardımcısı F.ARACI' nın katılımı ile

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Heyeti olarak toplanmış,
6 Mart 2007 tarihinde yapılan özel görüşmeler sonucunda benimsenmiş olan aşağıdaki karara
varmıştır:

USULİ İŞLEMLER

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan ve 45628/99 başvuru no'lu davanın nedeni Yunan vatandaşı Ekaterini Apostolide, Emilia Gusi, Despina Frangani, Iordanis Apostolidis ve Iordanis-Iordani Apostolidis'in ("başvuranlar"), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ("AİHM") 30 Kasım 1998 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurudur. Emilia Gusi ve Iordanis-Iordani Apostolidis'in annesi Ekaterini Apostolide dava sırasında vefat etmiştir.
2. Başvuranlar, AİHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından C. Akıncı tarafından temsil edilmektedir. Türk Hükümeti ("Hükümet"), AİHM önündeki süreçte kendisini temsil etmek üzere bir ajan tayin etmemiştir.
3. Başvuranlar, ulusal mahkemeler tarafından mirasçılık belgelerinin iptal edilmesi nedeniyle 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ve AİHS'nin 14. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedirler. Sulh Hukuk Mahkemesi'ndeki yargılamanın adil olmadığını ileri sürmekte ve yargılama süresinden dolayı şikayetçi olmaktadır.
4. AİHM, 4 Ekim 2005 tarihli bir kararla başvurunun kabuledilebilir olduğuna karar vermiştir.
5. Başvuranlar ve Hükümet, yazılı görüşlerini sunmuşlardır (İçtüzüğün 59 § 1. maddesi). Müdahale etme hakkından faydalanan Yunan Hükümeti'nden de yazılı görüş alınmıştır (AİHS'nin 36 ve İçtüzüğün 44 § 1 b) maddeleri). Savunmacı Hükümet bu görüşlere cevap vermiştir (İçtüzüğün 44 § 5. maddesi).

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

6. Başvuranlar sırasıyla 1918, 1955, 1932, 1956 ve 1930 doğumlu olup Yunanistan'da ikamet etmektedirler. Başvuranlar, Elenko Karasuluoğlu'nun ("Elenko" ya da "*muris*") yeğenleridir.

7. Elenko, 4 Ağustos 1984 tarihinde fûru bırakmadan vefat etmiştir. Elenko, 16 Mayıs 1946 tarihinde vefat eden Vasil Karasuluoğlu ile evlenerek Türk vatandaşı olmuştur.

Vefat ettiği tarihte Elenko, Beyoğlu'nda bulunan bir taşınmazın sahibidir. Mevcut dava konusu diğer taşınmaz ise Şişli'de bulunan ve tapuda Vasil adına kayıtlı olan bir taşınmazdır.

8. Şişli Asliye Hukuk Mahkemesi, 30 Eylül 1987 tarihinde Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün isteği üzerine Şişli'de bulunan taşınmazın, *Sultan Beyazıt Han Veli Hazretleri Vakfı* adına tapuya tescil edilmesine karar vermiştir. Şişli Asliye Hukuk Mahkemesi, Vasil'in mirasçı bırakmadan vefat ettiğini ve sözkonusu taşınmazın, 1981 tarihinden beri yargıyla tespit edilmiş bir idareci tarafından idare edildiğini tespit etmiştir. Kuruluşun adı 24 Mart 1988 tarihinde tapuya tescil edilmiştir.

9. Başvuranlar, 30 Kasım 1990 tarihinde veraset ilamı çıkarılması talebiyle İstanbul Sulh Hukuk Mahkemesi'ne başvurmuşlardır.

10. Sulh Hukuk Mahkemesi 4 Aralık 1990 tarihinde, Fatih Nüfus Müdürlüğü tarafından verilen nüfus kayıt örnekleri ışığında başvuranları *murisin* varisi tayin etmiş ve veraset ilamı vermiştir. Başvuranlar, bilinmeyen bir tarihte Beyoğlu'nda bulunan taşınmazı kendi adlarına tapuya tescil ettirmişlerdir.

11. Başvuranlar, 15 Mart 1991 tarihinde Şişli'de bulunan taşınmazın devrini gerçekleştirmek amacıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne başvurmuşlardır. Başvuranlar isteklerine gerekçe olarak veraset ilamını göstermişlerdir.

12. Vakıflar Genel Müdürlüğü, 27 Mart 1991 tarihinde Vasil ile başvuranlar arasındaki aile bağının ortaya koyulmadığı gerekçesiyle bu talebi reddetmiştir.

13. Teodos Asimidis, 10 Nisan 1991 tarihinde veraset ilamının iptali istemiyle Sulh Hukuk Mahkemesi'ne başvurmuştur. Teodos Asimidis, annesi ile *murisin* arasında soy bağı bulunduğunu belirterek adının mirasçılar arasında eklenmesini talep etmiştir. Teodos, mirasçı olarak geride eşini ve oğlunu bırakarak 9 Ekim 1991 tarihinde vefat etmiştir.

14. Sulh Hukuk Mahkemesi, 11 Nisan 1991 tarihinde Beyoğlu'nda bulunan taşınmazla ilgili olarak ihtiyati tedbir alınmasına karar vermiş ve ertesi gün bu karar uygulanmıştır.

15. Sulh Hukuk Mahkemesi, 11 Nisan 1991 ve 8 Ocak 1992 tarihleri arasında düzenlenen duruşmalar sırasında Niğde Nüfus Müdürlüğü'nden nüfus kayıt örneklerinin gönderilmesini ve Arapça olarak kaleme alınmaları sebebiyle bunların tercüme edilmesini talep etmiştir.

16. Sulh Hukuk Mahkemesi, 6 Mart 1992 tarihinde Teodos'un ölümüne ilişkin bilgiyi doğrulaması için başvuran tarafın avukatına süre tanımıştır. Başvuran tarafın avukatı, 28 Mayıs 1992 tarihinde bu bilgiyi doğrulamıştır. 12 Ağustos 1992 tarihinde düzenlenen duruşma sırasında avukat yetki belgesini ve 12 Kasım 1992 tarihinde müvekkillerinin Teodos'un mirasçısı olduğunu belgeleyen veraset ilamlarını sunmuştur.

17. Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından nüfus kayıt örneklerini incelemek üzere görevlendirilen bilirkişi 3 Şubat 1993 tarihinde raporunu sunmuştur. Bilirkişi, tarafların sunduğu belgelerde çelişkilerin tespit edildiğini ve bunların açıklığa kavuşturulması gerektiğini ifade etmiştir.

18. Sulh Hukuk Mahkemesi, 15 Mart 1993 tarihinde *murisin* nüfus cüzdanı ile vefat belgesi arasında doğum yeri ve tarihi ile ilgili olarak farklılıklar bulunduğunu tespit etmiş ve Fatih Nüfus Müdürlüğü'nden konuya açıklık getirmesini talep etmiştir.

19. Sulh Hukuk Mahkemesi, 16 Haziran 1993 tarihinde Nüfus Müdürlüğü kayıtlarında inceleme yapılması amacıyla Niğde Sulh Hukuk Mahkemesi'ne istinabe göndermiştir.

20. Niğde Sulh Hukuk Mahkemesi, 20 Temmuz 1993 tarihinde bilirkişi raporunu Sulh Hukuk Mahkemesi'ne göndermiştir.

21. Sulh Hukuk Mahkemesi, başvuruların başvurusu üzerine 9 Eylül 1993 tarihinde davaya katılmak üzere Vakıflar Genel Müdürlüğü'nü davet etmiştir. Bu davet reddedilmiştir.

22. Sulh Hukuk Mahkemesi, başvuruların başvurusu üzerine 23 Aralık 1993 tarihinde, Beyoğlu Nüfus Müdürlüğü'nden nüfus kayıt örneklerinin talep edilmesine ve bir bilirkişi kurulunun görüşünün alınmasına karar vermiştir. Bilirkişi raporunun beklenmesi sırasında iki duruşma ertelenmiştir.

23. Üç kişiden oluşan bilirkişi kurulu 20 Şubat 1994 tarihinde *muris* ile Teodos'un annesinin kardeş olduklarına karar vermiştir. Sulh Hukuk Mahkemesi, 2 Haziran 1994 tarihinde bu raporu dosyaya eklemiş ve yazılı savunmalarını sunmak üzere taraflara süre tanımıştır. Hazine müdahil taraf olarak davaya katılmıştır.

24. Başvuranlar bilirkişi kurulunun raporuna itiraz etmiş ve ek bir rapor hazırlanmasını talep etmişlerdir.

25. Sulh Hukuk Mahkemesi, 22 Eylül 1994 tarihinde Türkiye ile Yunanistan arasında karşılıklılık esasının bulunup bulunmadığını öğrenebilmek amacıyla Dışişleri Bakanlığı'ndan görüş istemiştir. Sulh Hukuk Mahkemesi, 24 Kasım 1994 tarihinde bu talebini yinelemiş ve duruşmayı ertelemiştir.

26. 13 Ekim 1994 tarihinde 3. Kolordu Komutanlığı, Beyoğlu'nda bulunan taşınmazın askeri güvenlik bölgesi veya yasak bölgede bulunmadığını bildirmiştir.

27. Dışişleri Bakanlığı, 20 Aralık 1994 tarihinde Sulh Hukuk Mahkemesi'ne karşılıklılık esasının, siyasi içerikli karmaşık hukuki sorunlar ortaya çıkardığını ve bu yönde yapılan çalışmaların henüz sonuçlanmadığını bildirmiştir. Sulh Hukuk Mahkemesi, 26 Ocak ve 25

Mayıs 1995 tarihli duruşmalar sırasında bu incelemenin sonuçlanmasını beklemeye karar vermiştir.

28. Dışişleri Bakanlığı, 15 Haziran 1995 tarihinde karşılıklılık ilkesi ile ilgili olarak dile getirilen talebin Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'ne iletilmesi gerektiğini bildirmiştir.

29. Adalet Bakanlığı, 13 Temmuz 1995 tarihinde raporunu hazırlamıştır. Raporun ilgili kısımları şu şekildedir:

“(…) Yunanistan Hükümeti’nin Yunanistan’da bulunan Türklere ait gayrimenkuller üzerindeki mülkiyet hakkını tamamen kısıtlayan uygulamaları nedeniyle Türk Hükümeti de 1062 sayılı Kanuna dayanarak Bakanlar Kurulu’nun 2 Kasım 1964 gün ve 6/3801 sayılı kararı ile Yunan uyruklu gerçek ve tüzel kişiler hakkında mukabele-i bilmisil tedbiri alınmıştır. Bu kararname ile, Yunan asıllı Yunan vatandaşlarının Türkiye’deki gayrimenkulleri üzerinde mülkiyete ve mülkiyetten gayri aynı haklara ilişkin ve bu sonuçları doğurabilecek temlik tasarrufları durdurulmuş bulunmaktadır. Daha sonra, sözü edilen 2 Kasım 1964 tarihli Kararname, Bakanlar Kurulu’nun 3 Şubat 1988 tarihli kararı ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bu tarihten sonra 2 Kasım 1964 tarihli Kararnamenin öngördüğü tedbirler uygulanmayacaktır.

2 Kasım 1964 tarihli Kararnamenin yürürlükte olduğu süre içindeki işlemlerle ilgili olmak üzere, Bakanlar Kurulunca çıkarılan 23 Mart 1988 tarihli Kararname ile; yürürlükten kaldırılmış bulunan 2 Kasım 1964 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesi zamanında ölüme bağlı tasarruf yolu ile leh ve aleyhlerine hak tesisi amaçlanan kişiler veya veraset yoluyla yasal mirasçılar adına tescil edilmemiş olan gayrimenkullerin anılan kişiler adına tesciline imkan sağlanması kararlaştırılmıştır.

Buna göre Türk hukukunda, gayrimenkul edinme yönünden Yunan vatandaşları herhangi bir ayrıma tabi tutulmamakta bu konuda, Türk mevzuatının yabancılar için öngördüğü haklardan Yunan vatandaşları da yararlanmaktadır.

Konunun Yunan mevzuatı ve fiili durum yönünden incelenmesi ise,

Dışişleri Bakanlığından verilen bilgilere göre;

Yunanistan Medeni Kanununun 4. maddesinde, “Yabancı, Yunan vatandaşları gibi aynı medeni haklardan yararlanır” hükmü yer almış bulunmaktadır.

Ancak,

1- 1924 tarih ve 3250 sayılı Yunan Kanununun 2/4. maddesine göre, “Kararname ile tayin olunacak sınır bölgelerinde yabancıların tarım Bakanının izni olmadan taşınmaz mal edinmeleri” yasaklanmıştır.

(…)

5- İptal edildiği 1990 yılına kadar Yunanistan’da gayrimenkul edinimini düzenleyen temel yasa, 1938 yılında kabul edilen “Sınır ve Kıyı Bölgelerinde Alım-Satım Hakkının İstimalinin Yasaklanması Hakkında 1366/1938 sayılı ihtiyaca Mebni Kanun” olmuştur. Bu yasa sınır ve kıyı bölgelerinde gayrimenkul alım satımına ilişkin hükümleri düzenlemektedir. Kanun, sözkonusu bölgelerde, gayrimenkul alım ve satımının yasaklanmasını öngörmekteydi. Kanun sözkonusu bölgelerde gayrimenkul alım satımının genel kural olarak yasaklanmış, istisnai olarak, Yunanistan’da Yerleşik Yunan Vatandaşları için bu yasağın ilgili komisyonun vereceği özel izinle kaldırılabileceği hükmünü getirmişti.

Yunanistan’ın Avrupa Topluluğu’na (AT)üye olmasından sonra, AT Adalet Divanı 305/87 sayılı davaya ilişkin kararı ile bu Kanunun AT mevzuatına aykırılığına hükmetmiştir.

6- Bu karar üzerine, Yunanistan sınır bölgelerinde gayrimenkul edinimine ilişkin esaslar (...) yeninden düzenlenmiş ve yeni Kanun 31 Temmuz 1990 tarihinde yürürlüğe gitmiştir.

Getirilen hükümler sınır bölgelerinde Yunanistan ve Avrupa Topluluğu üyesi ülkelerin vatandaşları ile Rum asıllı diğer ülke vatandaşlarına izinle gayrimenkul edinme ve tasarruf imkanını getirmektedir. Kanunda bu üç grupta yer alan şahısların izin dilekçelerinin, her vilayette kurulan ve vali başkanlığında, Milli Savunma, Milli Ekonomi, Kamu Düzeni ve Tarım Bakanlığı temsilcilerinden oluşan bir komisyona sunacakları ve gayrimenkul edinimi hususundaki genel yasağın komisyon üyelerinin çoğunluğunun kararlarıyla ve Milli Savunma Bakanlığı Temsilcisinin olumlu oy vermesi koşuluyla kaldırılabilmesi öngörülmektedir. Bu üç grubun dışındaki üçüncü ülke vatandaşlarının sınır ve kıyı bölgelerinde gayrimenkul edinme ve tasarruflarının ise ancak Milli Savunma Bakanlığının izni ile mümkün olabileceği hükmüne yer verilmektedir.

(...)

Yunanistan'ın 1938 ve 1990 tarihli kanunlarla gayrimenkul edinimine yabancılar açısından getirdiği kısıtlamalar milli güvenlik kistası uyarınca hassas bölgelerde yabancıların mülk edinmesini engellemeyi amaçlamaktadır.

(...) Yunanistan topraklarının yaklaşık %55'i sözkonusu Kanun kapsamına girmektedir.

Bu ülkede taşınmaz mal edinimini düzenleyen 1990 tarihli kanun kapsamına girmeyen (sınır ve kıyı bölgeleri dışındaki) yerlerde yabancıların ve dolayısı ile Türklerin diğer yollardan mülk edinmeleri ve sahibi oldukları taşınmazlar üzerinde tasarruflarda bulunmaları yasal olarak bir kısıtlamaya tabi değildir.

Yunanistan'da yabancıların bu meyanda Türk vatandaşlarının genel olarak miras yoluyla taşınmaz edinmelerini engelleyen bir mevzuat hükmü bulunduğu dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Sonuç olarak, Rum soylu olmayan Türk vatandaşları kamu uyarınca Yunanistan'ın yaklaşık % 55'ini kapsayan bir çok bölgede ancak izinle ve yasal olarak gayrimenkul edinme hakkını haiz bulunmakta, uygulamada ise, izin şartı Türklerin gayrimenkul edinmelerini önleyici bir mekanizma olarak işlemektedir. Kanun kapsamı dışındaki bölgelerde ise Rum soylu olmayan Türk vatandaşları ile Yunan uyruklu soydaşlarımızın satınalma veya miras yoluyla taşınmaz edinmelerinin çeşitli yollardan engellendiğine, bu şahısların gayrimenkullerini satmaya teşvik edildiklerine, Rum soylu Türk vatandaşlarının ise ilke olarak izin koşuluna bağlı olmakla birlikte Kanun kapsamına giren bölgelerde gayrimenkul edinebildiklerine dair istihbar edilmiş ancak somut kanıtlara dayandırılmayan bilgiler mevcuttur.”

30. Başvuran tarafın avukatı, 20 Eylül 1995 tarihinde Teodos'un mirasçılarının uyrukları hakkında Sulh Hukuk Mahkemesi'ne bilgi vermiştir. Teodos'un oğlu Türk vatandaşı eşi ise Yunan vatandaşıdır.

31. Başvuranlar, 19 Ekim 1995 tarihinde Adalet Bakanlığı'nın raporu hakkında görüşlerini bildirmişlerdir. Başvuranlar, Yunanistan'da yürürlükte olan sınırlamaların yalnızca taşınmaz alımı ile ilgili olduğunun ve miras yoluyla taşınmaz mal ediniminin sınırlamaya tabi tutulmadığının altını çizmişlerdir.

32. Hazine, 15 Kasım 1995 tarihinde karşılıklılık esasının iki ülke arasında yerine getirilmediğini belirtmiştir. Hazine aynı zamanda Şişli'de bulunan taşınmazın Nüfus Mübadelesi Komisyonu tarafından hazırlanan nakil tablosunda yer aldığını ve bu listede yer alan taşınmazların Hazine'ye devredilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

33. Hazine, 15 Aralık 1995 tarihinde başvuranların mirasçı sıfatlarının iptali ve Hazine'nin tek yasal lehtar olarak atanması talebiyle Sulh Hukuk Mahkemesi'nde esas davası açmıştır. Hazine yaptığı başvurusunda, 1930 yılında Nüfus Mübadelesi Karma Komisyonu tarafından Vasil ve Elenko'nun “etabli” kabul edildiklerini ve Fatih Nüfus Müdürlüğü'ne kayıt olduklarını açıklamıştır. Daha sonra ise 22 Haziran 1932 tarihinde Nüfus Mübadelesi Karma Komisyonu, Vasil ve Elenko'nun “etabli” olmadıklarına, fakat “mübadil” sıfatlarının

bulunduğuna karar vermiştir ve bu nedenle vefat etmeleri durumunda Hazine tek yasal lehtar olacaktır.

34. Başvuranların avukatı, 24 Ocak 1996 tarihinde Hazine'nin iddialarını reddetmiş ve bununla ilgili olarak Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından verilen ve iki ülke arasında karşılıklılık esasının yürürlükte olduğunu doğrulayan 22 Haziran 1990 tarihli belgeyi sunmuştur.

35. Sulh Hukuk Mahkemesi, 28 Mart 1996 tarihinde iki davanın birleştirilmesine karar vermiştir.

36. Sulh Hukuk Mahkemesi, 30 Mayıs 1996 tarihinde Yargıtay'da görülen benzer davaların sonuçlanmasını beklemeye karar vererek duruşmayı ertelemiştir. 29 Eylül ve 28 Kasım 1996 tarihli duruşmalar da aynı gerekçelerle ertelenmiştir.

37. Sulh Hukuk Mahkemesi, 27 Mart 1997 tarihinde başvuranların mirasçı sıfatını iptal etmiş ve Hazine'yi *murisin* ve Vasil'in tek yasal lehtarı olarak atamıştır. Mahkeme kararında aşağıdaki unsurlara yer verilmiştir:

“3- (...) Ölen bir gerçek kişinin mal varlığının, hayatta bulunan gerçek ve tüzel kişilere geçişi olan miras ölümle açılır. Taşınmaz mallar bakımından mirasın açıldığı tarih itibarıyla ilgilinin mirasçı olma ehliyetine sahip olup olmadığı araştırılarak sonucuna göre karar verilir.

Türkiye’de bulunan taşınmazlar için Türk Hukuku uygulanır.

(...)

5- Yabancıların, Türkiye’de bulunan taşınmaz mallar “temellük ve Tevarüs edebilmeleri” ise Tapu Kanunu’nun 35. maddesiyle (...) karşılıklı olmak koşullarına bağlanmıştır.

35. maddede karşılıklılık tanımlanmamış olmakla birlikte Türk Yabancılar Hukukunda genel ilke olarak karşılıklılık; en az iki devletin arasında uygulanan ve her birinin ülkelerinde diğerinin vatandaşlarına aynı mahiyetteki hakları karşılıklı olarak tanımlamalarını ifade eder.

Bununla birlikte, 28 Mayıs 1927 tarihli Yasada da belirtildiği gibi; İdare karar ve istisnai yasalarla Türk uyruklular bakımından mülkiyet haklarının tamamen ya da kısmen sınırlandırılıp sınırlandırılmadığıdır. Bir başka anlatımla fiili durumun belirlenmesidir. Yani yabancı ülke mevzuatında bir engel olmamakla birlikte Türk Vatandaşlarının o ülkede taşınmaz mal edinmeleri şu ya da bu biçimde engelleniyorsa Tapu Kanunu’nun 35. maddesinden o ülke vatandaşlarının yararlanma olanağı yoktur.

6- Tapu Kanunu’nun 35. maddesinin uygulanması yönünden yazılan yazıya Adalet Bakanlığı Uluslararası hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünce verilen cevapta;

Yunan mevzuatında 1924 tarihli Yasa’da yapılan değişiklikle Avrupa Topluluğu Üyesi Ülke vatandaşlarının ve Rum asıllı diğer ülke vatandaşlarının sınır bölgelerinde izinle taşınmaz mal edinme olanağı tanındığı, Türk uyrukluların ise bu haktan yararlanma olanağının bulunmadığı.

Sonuç olarak, Türk vatandaşlarının Yasa uyarınca Yunanistan’ın yaklaşık %55’ini kapsayan bölgede ancak izinle taşınmaz edinme hakkı bulunduğu, uygulamada ise izin koşulunun Türklerin taşınmaz edinmelerini önleyici bir mekanizma olarak işletilmekte olduğu önceden satınalma ve tevarüs yoluyla taşınmaz edinenlerin ise satmaya teşvik edildiği yolunda duyumlar alındığı” belirtilmektedir.

38. Sulh Hukuk Mahkemesi karşılıklılık esasının yerine getirilmediğine ve başvuranların miras yoluyla taşınmaz edinemeyeceklerine karar vermiştir. Mahkeme, bununla ilgili olarak Yargıtay’ın içtihadına atıfta bulunmuştur.

39. Yargıtay, 22 Ocak 1998 tarihinde başvuranların avukatına tebliğ edilen tebliğ-tebellüğ belgesinin üzerinde yer alan tebliğ tarihinin düzeltiltiğini ortaya çıkarmış ve PTT'ye başvurularak doğru tarihin tespit edilmesi amacıyla dosyayı ilk derece mahkemesine göndermiştir. 29 Nisan 1998 tarihinde belge üzerinde yer alan tarih doğrulanmıştır.

40. Yargıtay, 21 Mayıs 1998 tarihinde 27 Mart 1997 tarihli kararı bozmuştur. Nüfus kayıtlarında Teodos'un Türk vatandaşı olduğunu kaydederek, ilk derece mahkemesinin Teodos'un uyruğuna ilişkin incelemeler yapması ve elde edeceği bulgular ışığında kararını tesis etmesi gerektiğine hükmetmiştir.

41. Sulh Hukuk Mahkemesi, 3 Şubat 2000 tarihinde Teodos'un Türk vatandaşı olduğuna karar vermiş ve eşi ile oğlunu *murisin* varisleri olarak tayin etmiştir.

42. Yargıtay, 9 Ekim 2000 tarihinde Yunan vatandaşı olan Teodos'un eşinin mirasçı olarak atanamayacağı gerekçesiyle bu kararı bozmuştur.

43. Sulh Hukuk Mahkemesi, 29 Mart 2001 tarihinde Teodos'un oğlunu *murisin* tek varisi olarak tayin etmiştir.

44. Yargıtay, 3 Temmuz 2001 tarihinde 29 Mart 2001 tarihli kararı onamıştır. 18 Ekim 2001 tarihinde ise kararın düzeltilmesine ilişkin talebi reddetmiştir.

45. Hazine, veraset ilamının iptaline ilişkin davaya paralel olarak 1996 tarihinde başvuranların malik sıfatlarının iptali ve Beyoğlu'nda bulunan taşınmazın Hazine adına tapuya tescil edilmesi talebiyle Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurmuştur. Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi kararını vermek için, başvuranların veraset ilamı ile ilgili davanın sonuçlanmasını beklemeye karar vermiştir.

46. Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi, 7 Kasım 2006 tarihinde başvuranların mirasçı sıfatlarını iptal etmiş ve taşınmazın Teodos'un oğlu adına tapuya tescil edilmesine karar vermiştir.

Dava halen ulusal mahkemelerde görülmektedir.

II. TARAFLARIN SUNDUĞU BELGELER

47. Başvuranlar, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün 4 Mart 1987 tarihli bilgi notunu sunmuşlardır. Bilgi notunda, miras yoluyla mal edinimi ile ilgili olarak Yunanistan'da hiçbir sınırlamanın bulunmadığı ve bu türden mal ediniminin coğrafi sınırlamalarla ilgili olmadığı ifade edilmiştir. Notta aynı zamanda Türk vatandaşlarının miras yoluyla Yunanistan'da taşınmaz edindikleri belirtilmiştir.

48. Başvuranlar aynı zamanda Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 22 Haziran 1990 tarihli yazısını sunmuşlardır. Bu belgede, Türkiye ile Yunanistan arasında karşılıklılık esasının yerine getirildiği ve Yunan vatandaşlarının miras yoluyla taşınmaz edinmelerinde hiçbir engelin bulunmadığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMALARI

49. Tapu Kanunu'nun 35. maddesi şu şekildedir:

«Tahdidi mutazammın kanuni hükümler yerinde kalmak ve karşılıklı olmak şartıyla yabancı hakiki şahıslar Türkiye'de gayrimenkul mallara temellük ve tevarüs edebilirler.»

50. Tapu Kanunu'nun 35. maddesi 29 Aralık 2005 tarih ve 5444 sayılı Kanun ile değiştirilmiş, karşılıklılık şartı burada da yer almıştır. Bununla birlikte, şeklen karşılıklılık esasının bulunmadığı hallerde, veraset yoluyla edinilen taşınmaz malların devir işlemlerinin yerine getirilmesinin ardından, ilgililer taşınmazın tasfiyeye tabii oldukları hususunda haberdar edilir. Hazine'nin ilgili birimi tasfiye hususunda bilgilendirilir ve bu yöndeki şerh taşınmazın tapu kaydına geçirilir.

51. 28 Mayıs 1927 tarih ve 1062 sayılı Kanun'un 1. maddesinin ilgili bölümü şu şekildedir:

«İdari karar veya istisnai kanunlarla Türk uyruklu kişilerin mülkiyet haklarını kısmen veya tamamen sınırlayan yabancı devletlerin Türkiye'de bulunan vatandaşlarının mülkiyet hakları da hükümet kararı ile mukabele-i bil misil olarak kısmen veya tamamen sınırlandırılabilir. Taşınır veya taşınmaz mallara el konulabilir. (...)»

52. Bakanlar Kurulu 3 Şubat 1988 tarihinde Yunan vatandaşlarının Türkiye'de veraset, devir veya diğer hallerde taşınmaz mal edinmelerini kısıtlayan 2 Kasım 1964 tarihli Kararnameyi iptal etmiştir.

53. Bakanlar Kurulu 3 Şubat 1988 tarihli Kararnameye ek olarak 23 Mart 1988 tarihli Kararnameyi kabul etmiştir. Buna göre 2 Kasım 1964 tarihli Kararnamenin yürürlükte olduğu dönemde tapu siciline vatandaş olmayan mirasçılar adına tescil edilmeyen taşınmaz mallar sözkonusu tapu siciline tescil edilebilecekti.

54. Veraset ilamı Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından bir kişinin veraset yoluyla mirasçısı sıfatının tespiti amacıyla verilen belgedir. Bu belge murisin malvarlığında yer alan taşınmazları göstermek bakımından değil, her mirasçının bu hisse meblağındaki haklarını belirlemek içindir. Veraset ilamı yetkili merciler nezdinde (tapu tescili veya Sosyal Sigortalar Kurumu'ndan dul ve yetim aylığı bağlanması) üçüncü şahıslar nezdinde mirasçı sıfatını belgelemek için (bankalar, alacaklılar, borçlular vs.) veya taşınmazları tasarruf altına almak için yetkili olunduğunun belgelenmesi için gereklidir. Kesin hüküm niteliğinde değildir. Eğer doğru olmayan bir veraset ilamı düzenlenmişse ilgili mahkemesi tarafından geri alınmalıdır. Kamunun mirasçılığı amme itimadından (*bona fide*) istifade edemez, yani bir miras mukavelesi yapılan taşınmazların ediniminde üçüncü şahısların iyi niyetine bir güvence sağlamamaktadır. Bununla birlikte, üçüncü şahısların iyi niyeti doğru olmayan veraset ilamına dayalı olarak bir taşınmazı tapu siciline tescil ettirdiklerinde korunur.

55. Taşınmaz mal tapu siciline kaydedilmekle malikine mülkiyet hakkına ilişkin her türlü imtiyazları sağlamaktadır.

Olayların meydana geldiği dönemde Medeni Kanun'un 633. maddesi şu şekildeydi:

«Gayrimenkul mülkiyetini iktisap için tapu siciline kayıt, şarttır. Bununla beraber işgal, miras, istimlâk, cebri icra tarikleriyle veya mahkeme ilâmı ile bir gayrimenkulü iktisabeden kimse tescilden evvel dahi ona malik olur.

Fakat tescil merasimi ikmal edilmedikçe temlik tasarrufla bulunamaz.»

56. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanun'un 22. maddesi şu şekildedir:

«Miras ölenin milli hukukuna tabidir. Türkiye'de bulunan taşınmaz mallar hakkında Türk hukuku uygulanır.

Mirasın açılmasına, iktisabına ve taksimine ilişkin hükümler terekenin bulunduğu yer hukukuna tabidir.

Türkiye'de bulunan mirasçısız tereke Devlete kalır. (...)»

HUKUK AÇISINDAN

I. HÜKÜMETİN İTİRAZI HAKKINDA

57. Hükümet, 6 Nisan 2006 tarihli yazılı görüşlerinde, iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazında bulunmaktadır. Hükümet Beyoğlu'nda bulunan taşınmazın halen başvuranlar adına tescilli olduğunu, bu tescilin iptaline ilişkin sürecin Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi'nde devam ettiğini belirtmektedir.

58. AİHM, İçtüzüğü'nün 55. maddesinde yer alan esasları hatırlatarak, savunmacı tarafın kabuledilemezlik itirazının başvurunun kabuledilebilirliği hakkındaki yazılı veya sözlü görüşlerinde iletilmesi gerektiğini, aksi halde bu hakkın düşeceğini ifade etmektedir (Bkz. *mutatis mutandis*, *Hartman-Çek Cumhuriyeti* kararı, no: 53341/99, *Prodon-Moldova* kararı, no: 49806/99 ve son olarak *Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı-Türkiye* kararı, no: 34478/97, 9 Ocak 2007).

Mevcut başvuruda, tapu tescilinin iptali istemine dair süreç 1996 yılından bu yana sürmektedir. Hükümetin kabuledilebilirlik aşamasında bu itirazlarını bildirmesi mümkündü, bunu yapmamıştır. Bu ihmali haklı çıkaracak özel gerekçelerin bulunmadığını değerlendiren AİHM, Hükümetin bu hakkının sukuta uğradığını kaydetmektedir. AİHM, bu durumda yapılan itirazı reddetmektedir.

II. EK 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

59. Başvuranlar veraset ilamının iptaline karar veren iç hukuk mahkemesinin mülkiyet haklarının ihlaline neden olduğunu ileri sürmektedir. Başvuranlara göre mülkiyet hakkından yoksun bırakılmaları uluslararası hukukun genel prensiplerine aykırı bulunmaktadır. Başvuranlar bu noktada Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi'nin ihlal edildiğini öne sürmektedir.

«Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez.»

A. Tarafların görüşleri

1. Savunmacı Devlet

60. Hükümet Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca başvuranların bir «mülke» sahip olmadıklarını savunmaktadır. Bu hüküm yalnızca güncel taşınmazlar için geçerli olup gelecekte bir taşınmazın mirasçısı olma ümidine güvence vermemektedir. Veraset ilamı basit bir karineden ibarettir ve *res judicata* kesin hüküm değildir. Taşınmaz yasalara aykırı veya yanlış şekilde edinilemez.

61. Şişli'de bulunan taşınmaz mal ile ilgili olarak Hükümet, Vasil'in bu taşınmazın tam maliki olmadığını, sadece mutasarrıf olduğunu belirtmektedir. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 30 Eylül 1987 tarihinde aldığı kararından, taşınmazın *murise* hiçbir surette geçirilmediği ve tapuda Vasil adına tescilli olduğu sonucu çıkmaktadır. Hükümet, başvuranlara verilen veraset ilamında yalnızca Elenko'nun adının geçtiğini ifade etmektedir. Beyoğlu'nda yerleşik bir daireye ilişkin ilamın Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinden ileri geldiği farz edilse bile ilam Vasil'e ait taşınmaz için geçerli değildir.

62. Hükümet, ayrıca, bu hükmün sağladığı güvenceyi öne sürmek için başvuranların sözü edilen taşınmazları yasal olarak edinmiş olması gerektiğini sözlerine eklemektedir. Hükümete göre mevcut halde böyle değildir. Hükümet Uluslararası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanun'un 22. maddesi uyarınca bir müteveffanın Türk hukukuna göre mirasçısı bulunmazsa mal varlığı listesinde yer alan taşınmazlarının Hazine'ye aktarıldığı açıklamasında bulunmaktadır. Aynı şekilde Tapu Kanunu'nun 35. maddesi gereğince karşılıklılık ilkesi -ki bu kanuni (*de jure*) veya fiilen (*de facto*) olabilir- yerine geldiği müddetçe yabancı uyruklu gerçek kişiler veraset yoluyla taşınmaz mal edinebilirler. Bu bağlamda Hükümet, AIHM'nin Devletlerin yabancı uyruklu kişilerin taşınmaz mal edinmelerine sınırlama getirme olanağını kabul ettiğini belirterek *Jantner-Slovakya* (no:39050/97, 4 Mart 2003) kararına atıfta bulunmaktadır. 1927 Kanunu uyarınca yetkili merciler Türk vatandaşlarının haklarını kısıtlayan ülkelerin vatandaşlarının taşınmaz mallarına el koyabilir. Türk mahkemelerinin Yunan hukukunun ve olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte bulunan uygulamanın Türk vatandaşlarının taşınmaz mal edinmelerine imkân tanımadığını kaydettikleri gözlemlenmektedir. Buna göre, 1990 tarihli Yunan Kanunu Yunanistan topraklarının yaklaşık % 55'i üzerinde Türk vatandaşlarının taşınmaz mal edinmelerini yasaklamaktadır. Hükümet, başvuranların ve Yunan hükümetinin Türk vatandaşlarının veraset yoluyla taşınmaz mal edinebileceklerini gösterir bir yargı kararı veya tapu kaydını kanıt olarak sunmadıklarının altını çizmektedir. Hükümet Yunan vatandaşlarına getirilen kısıtlamaların karşılıklılık ilkesine, Tapu Kanunu'nun 35. maddesine ve 1927 tarihli Kanun'un 1. maddesine uygun olduğu neticesine varmaktadır.

2. Başvuranlar

63. Başvuranlar, Hükümetin görüşlerine karşı çıkmaktadır. Başvuranlar, 1964 tarihli kararnamenin 1988 tarihinde yürürlükten kaldırıldığını öne sürerek mülkiyetten yoksun bırakmanın Türkiye’de olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte bulunan yasaya aykırı koşullarda gerçekleştiğini savunmaktadır. Başvuranlara göre, sözü edilen kararnamenin uygulamada olduğu dönem süresince dahi Yunan vatandaşlarına veraset ilamı veya tapuda tescil yoluyla taşınmaz malların miras yoluyla edinme hakkı tanınmıştır. Bu iddialarına dayanak olarak başvuranlar 4 Mart 1987 tarihli bilgi notunu sunmuş ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Yabancı İşler Dairesi Başkanlığı’ndan alınan 22 Haziran 1990 tarihli belgeye atıfta bulunmuşlardır. Bu belgeye göre karşılıklılık ilkesinin yerine getirilmesi koşulu ile Yunan vatandaşları gerçek kişi olarak Türkiye’de taşınmaz mal edinebilmektedirler. Başvuranlar son olarak Türk vatandaşlarına Yunanistan’da getirilen kısıtlamanın satın almaya ilişkin olduğunu, mirasçılıkla hiçbir ilgisi olmadığını ileri sürmektedir.

3. Yunan Hükümeti

64. Yunan Hükümeti, Ek 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesi çerçevesinde başvuranların «taşınmaz maliki olma» sıfatlarının, en azından «meşru beklentilerinin» olduğunu savunmaktadır. Hükümet ilgililerin Türk mahkemelerinden alınan veraset ilamını gördüklerini vurgulamaktadır. Ulusal mahkemeler tarafından bu ilamın iptali için alınan karar, bir yandan karşılıklılık ilkesinin insan haklarının korunmasına dair meselelere uygulanmaması, öte yandan Türk vatandaşlarının veraset yoluyla Yunanistan’da taşınmaz mallara malik olabilmeleri nedeniyle uygun değildir. Yunan mevzuatında, Türk vatandaşlarının veraset yoluyla ülkenin herhangi bir bölgesinde taşınmaz mal edinmelerini yasaklayan hiçbir hüküm bulunmamaktadır. Hükümet, 1990 tarihli Kanun ile öngörülen kısıtlamayla ilgili olarak, bu kısıtlamanın ülkenin bir bölümündeki sınır bölgelerine değin olduğunu ve ulusal güvenliğin ve savunmanın sağlanmasına yönelik meşru çıkarlar nedeniyle hakkaniyete uygun olduğunu belirtmektedir. Üstelik bu yasak ölüme bağlı işlemlere (*mortis causa*) değil, sağlar arası (*inter vivos*) işlemlere ilişkindir.

65. Yunan Hükümeti, başvuranların mülkiyetlerine saygı gösterilmesi hakkına yönelik müdahalenin, Türk toprakları üzerinde Yunan vatandaşlarının taşınmaz mal edinmelerine getirilen kısıtlamanın 1988 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile kaldırılmasından sonra ulusal yasaya uygun olmadığı gibi, uluslararası hukukun genel ilkeleri ile de öngörülmediğini eklemektedir. Türk mahkemeleri aynı zamanda ulusal yasaya uygun hareket etmeyi reddetmişlerdir. Hükümet, ulusal mahkemeler tarafından yapılan yorumun keyfi bir durum yarattığını, güvenlikten ve öngörülebilirlikten yoksun olduğunu sözlerine eklemektedir.

B. AİHM’nin görüşü

1. Mülkün mevcudiyeti hakkında

66. AİHM, Ek 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesinin ilk bölümünde yer alan «mülk» kavramının iç hukuktaki kesin nitelendirmelerden bağımsız otonom bir özellik taşıdığını hatırlatmaktadır (Bkz. *Beyeler-İtalya* kararı no: 33202/96). Bu madde «herkesin «kendi» mülküne riayet edilmesi hakkı ile sınırlı olup, sonucu itibariyle mevcut taşınmazlar içindir ve veraset, vasiyet yoluyla ve/veya teberru yoluyla edinme hakkını güvence altına

almamaktadır» (Bkz. *Marckx-Belçika* kararı, 13 Haziran 1979 ve *Inze-Avusturya* kararı, 28 Ekim 1987). «Mülk» kavramı «mevcut malları» kapsamının yanı sıra, alacaklar gibi öncelikli değerler uyarınca, başvuranın en azından «meşru beklenti» açısından bir mülkten etkili biçimde istifade etme hakkının öne sürülebildiği halleri de kapsamına alır (Bkz. *Kopecky-Slovakya* kararı no: 44912/98).

67. Bu durumda AİHM, mevcut dava ile ilgili iki konuyu birbirinden ayırmak zorunda olduğuna kanaat getirmektedir. AİHM, Şişli’de bulunan arsa konusunda, dosya unsurlarının, hukuki durumun ortaya konulmasını ve 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesi anlamında bir “mülk”ün sözkonusu olduğunu açıklamak için yeterli olmadığını not etmektedir. Sulh Hukuk Mahkemesi, 30 Eylül 1987 tarihli kararında (yukarıdaki 8. paragraf) 1981 yılında bu malın idaresi için bir yöneticinin tayin edildiğini ve Vasil’in ardında mirasçı bırakmadan vefat ettiğini tespit ettikten sonra, malın Sultan Beyazıt Han Veli Hazretleri Vakfı adına tescil edilmesine karar vermiştir. Dosyadaki hiçbir unsur, belli bir zamanda ve mirasçı sıfatıyla başvuranların malın kendi adlarına yasal olarak tescil edilmesini istemelerini sağlamak üzere iç hukukta geçerliliği olan bir belgeye dayanarak malın mülkiyetinin *murise* nakledildiğini göstermemektedir. Bu koşullarda AİHM, 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesi uyarınca başvuranların Şişli’de bulunan malla ilgili bir “mülk”e sahip oldukları sonucuna varamaz.

68. AİHM, Beyoğlu’nda bulunan apartmanın, vefat ettiği tarihte *muris* adına tapu kütüğüne tescil edildiğini not etmektedir. Sulh Hukuk Mahkemesi, 4 Aralık 1990 tarihinde, vefat eden kişiyle akrabalık bağının bulunduğunu ortaya koyduktan sonra başvuranlara veraset ilamı vermiştir. Türk hukukuna göre bu veraset ilamı makamlar ya da üçüncü kişiler nezdinde mirasçılık sıfatını öne sürmek ve miras bırakılan mallara sahip olabilmek için gereklidir (yukarıda yer alan 54. paragraf). Böylelikle başvuranlar isimlerinin tapu kütüğüne tescil edilmesini gerçekleştirebilmişlerdir. Bu itibarla AİHM, adı tapu kütüğünde yer alan kişinin, sözkonusu malın mülkiyetinin sahibi olarak tanındığını ve buna bağlı bütün haklardan faydalandığını not etmektedir. Başvuranların *muris* ile olan akrabalık bağına itiraz edilmediğinden, AİHM, başvuranların, veraset ilamının geçerli olduğu dönem boyunca 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesi uyarınca “mülk” olarak nitelendirebileceğimiz, Türk hukukunda da tanınan mülkiyet hakkına sahip olduklarına kanaat getirmektedir (bkz. sözü edilen *Inze*, § 38).

69. AİHM, tapu kütüğünde dava konusu malın başvuranlar adına tescil edilmesine dayanak oluşturan veraset ilamının iptal edilmesinin, başvuranların mallarına saygı gösterilmesi hakkına müdahale oluşturduğuna kanaat getirmektedir. AİHM, bu müdahaleyi genel kurallar ışığında incelemesi gerektiğine kanaat getirmektedir.

2. Meşruiyet İlkesi Hakkında

70. 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesi her şeyden önce ve özellikle, mülkiyetine saygı gösterilmesinden yararlanma hakkına idari makamlar tarafından yapılan müdahalenin yasal olmasını gerektirmektedir. Demokratik toplumun temel ilkelerinden biri olan hukukun üstünlüğü, AİHS’nin bütün maddelerinin ayrılmaz bir parçasıdır (*Amuur-Fransa*, 25 Haziran 1996 tarihli karar ve *İatridis-Yunanistan*, no: 31107/96). Bu haliyle yasal dayanağın bulunması “yasallık” ilkesinin yerine getirilmesi bakımından yeterli olmamaktadır ve AİHM, yasanın niteliği sorununa eğilmesi gerektiğine kanaat getirmektedir (*Pasculli-İtalya*, no: 36818/97). Yasallık ilkesi, iç hukukta yeterince ulaşılabilir, kesin ve öngörülebilir kuralların bulunması anlamını taşımaktadır (*Hentrich-Fransa*, 22 Eylül 1994 tarihli karar ve *Lithgow ve diğerleri-Birleşik Krallık*, 8 Temmuz 1986 tarihli karar). Bu ilkenin değerlendirilmesinde,

ulusal mahkemeler tarafından iç hukukun uygulanma şeklinin, AİHS ilkelerine uygun sonuçlar doğurup doğurmadığının kontrol edilmesi gerekmektedir.

71. Ulusal mahkemelerin veraset ilamını karşılılık ilkesine atıfta bulunarak iptal etmesi bağlamında, AİHM, klasik nitelikteki uluslararası sözleşmelerden farklı olarak, AİHS'nin Sözleşmeciler Devletler arasında basit karşılılık çerçevesini aştığını hatırlatmaktadır. AİHS, karşılıklı ikili taahhütler ağıнын ötesinde, önsözünde ifade edildiği şekilde “topluluğun güveni”nden faydalanan nesnel yükümlülükler doğurmaktadır (*İrlanda-Birleşik Krallık*, 18 Ocak 1978 tarihli karar). Sözleşmeciler Devletler, AİHS'yi akdederken, ulusal çıkarlarının korunmasını sağlayan karşılıklı hak ve yükümlülüklerden vazgeçmeyi değil, fakat, siyasi gelenekleri, idealleri, özgürlükleri ve hukukun üstünlüğü gibi ortak değerleri korumak amacıyla Avrupa Konseyi'nin hedef ve ideallerini gerçekleştirmeyi ve Avrupa'nın özgür demokrasilerinde ortak kamu düzenini oluşturmayı istemişlerdir (*Avusturya-İtalya*, no: 788/60, 11 Ocak 1961 tarihli Avrupa Komisyonu kararı).

72. Bu davada AİHM, Türk hukukunda karşılılık ilkesinin uygulanış şeklinin AİHS ile bağdaşıp bağdaşmadığını incelemenin değil, başvuruları etkileme şeklinin AİHS'yi ihlal edip etmediğini araştırmanın gerekli olduğuna kanaat getirmektedir. Bu itibarla, AİHM, aşağıda belirtilen nedenlerden dolayı bu ilkenin başvurulara uygulanmasının yasallık ilkesine cevap vermediğini gözlemlemektedir.

73. AİHM, 27 Mart 1997 tarihli kararında, karşılılık ilkesi koşulunun yerine getirilmediğini değerlendirmek ve başvuruların veraset ilamını iptal etmek için Sulh Hukuk Mahkemesi'nin, Adalet Bakanlığı'nın raporunda belirtilen sonuçlara dayandığını gözlemlemektedir. Oysa bu raporda, Yunanistan'da miras yoluyla bir taşınmazın edinilmesi konusunda Türk uyruklu vatandaşlar için bir kısıtlamanın olduğu ortaya konulmamıştır. Mirasın açıldığı tarihte Yunanistan'da yürürlükte olan 1938 tarihli yasa metni, sadece komşu sınır bölgelerinde taşınmaz alınması ve satılmasına ilişkin genel bir yasaklamayı öngörmektedir. AİHM, Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 1990 yılında kabul edilen yeni Yunan mevzuatına atıfta bulunduğunu, halbuki mirasçı niteliğinin Türk hukukuna göre *murisin* vefat ettiği tarihte değerlendirilmesi gerektiğini not etmektedir.

74. Her halükarda, raporda, murisin vefat ettiği tarihte olduğu kadar Sulh Hukuk Mahkemesi önündeki yargılama sırasında da, miras yoluyla gayrimenkul edinilmesine ilişkin kısıtlamaların bulunmadığı açıkça belirtilmiştir. Bu tip mal edinimin farklı yollardan engellendiği yönündeki bilgilere bu raporda yer verilse de, bu bilgiler somut delillere dayanmamaktadır.

75. Aynı şekilde AİHM, 4 Mart 1987 tarihli Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün bilgi notuna göre (yukarıda yer alan 47. paragraf), miras yoluyla mal edinilmesi Yunanistan'da herhangi bir engellemeye konu teşkil etmemektedir ve bu tip edinimler coğrafi sınırlandırmalarla ilgili değildir. Raporda Yunanistan'da miras yoluyla mal edinen Türk uyruklu vatandaşlardan söz edilmiştir.

76. Buna ek olarak, Türkiye'deki düzenlemede 3 Şubat 1988 tarihinde değişiklikler yapılmıştır. Bu tarihte, murisin vefat ettiği tarihte yürürlükte olan 2 Kasım 1964 tarihli kararname yürürlükten kaldırılmıştır. 3 Şubat 1988 tarihli kararnameye ek olarak kabul edilen 23 Mart 1988 tarihli kararname, 1964 yılı kararnamesinin getirdiği kısıtlama nedeniyle tapu kütüğüne gayrimenkullerini tescil ettiremeyen mirasçıların durumunu iyileştirmeyi hedeflemekteydi (yukarıda yer alan 53. paragraf).

77. Ayrıca AİHM, Tapu Kanunu'nun 35. maddesinde yapılan, yabancı uyruklulara karşılık koşulu yerine getirilmese de miras hakkı tanıyan yasa değişikliğini not etmektedir. Ancak, bu durumda mülkiyet hakkı tanınmadığından, bu şekilde miras alınan mülk tasfiye edilmekte ve mirasçı tazmin edilmektedir.

78. Dosya unsurlarının tümü ve miras yoluyla gayrimenkul edinilmesine ilişkin Yunanistan'daki Türk uyruklu vatandaşlara karşılık ilkesinin uygulandığının ortaya konulmadığı gözönünde bulundurulduğunda, Tapu Kanunu'nun 35. maddesinin uygulanmasının başvuranlar için yeterince öngörülebilir olduğu kabul edilemez. AİHM buradan dava konusu müdahalenin yasallık ilkesi ile bağdaşmadığı ve dolayısıyla 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesine uygun olmadığı sonucuna varmaktadır.

III. AİHS'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

79. Başvuranlar, AİHS'nin 14. maddesine aykırı olarak ayrımcı muamele yapıldığından şikayetçi olmaktadır.

80. AİHM, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi hakkında varılan sonuçları gözönünde bulundurarak, başvuranların yabancı uyruklu olmaları nedeniyle 14. maddeye aykırı olarak ayrımcılık mağduru olup olmadıklarını ayrıca incelemeye gerek olmadığına kanaat getirmektedir.

IV. AİHS'NİN 6 § 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

A. Yargılamanın hakkaniyete uygunluğu

81. Başvuranlar İstanbul Sulh Hukuk Mahkemesi önünde yapılan yargılamanın hakkaniyete uygun olmadığını iddia etmektedirler. Ulusal mahkemelerin ek bilirkişi incelemesi yapılması taleplerini kabul etmemesinden şikayetçi olmaktadır. Yerel mahkemeler tarafından karşılıklılık ilkesine ilişkin getirilen yorumun uluslararası hukuka, bunun sonucunda da AİHS'ye aykırı olduğunu iddia etmektedirler. Bu noktada başvuranlar AİHS'nin 6 § 1. maddesine atıfta bulunmaktadır.

82. AİHM bu şikayeti ayrıca incelemeye gerek olmadığını; zira 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesi yönünden yapılan şikayetin sözkonusu hususu da kapsadığını değerlendirmektedir.

B. Yargılama süresi

83. AİHS'nin 6 § 1. maddesine atıfta bulunan başvuranlar, yargılama süresinin «makul süre» ilkesini ihlal ettiğini iddia etmektedirler.

84. Hükümet bu sava karşı çıkmaktadır. Hükümet'e göre burada birbirine bağlı iki yargılamanın bulunduğu karmaşık bir dava sözkonusuydu. Hükümet dosyanın incelenmesi açısından gerekli belgelerin eski ve Arap harfleri ile kaleme alınmış olmaları nedeniyle karşılaşılan zorluğun altını çizmektedir. Yargılamanın uzamasına, başvuranların avukatının görüşlerini hazırlamak için müteaddit defalar süre uzatma talebinde bulunması da etkili olmuştur. Sonuç olarak, adli makamlara yöneltilebilecek herhangi bir özensizlikten yahut

kayda değer herhangi bir durağan dönemden bahsedilemeyeceğinden Hükümet yargılama süresinin makul süreyi aşmadığı sonucuna varmıştır.

85. Gözönünde bulundurulması gereken dönem Sulh Hukuk Mahkemesi'ne veraset ilamının iptaline yönelik başvurunun yapıldığı 10 Nisan 1991 tarihinde başlayıp 3 Temmuz 2001 tarihinde Yargıtay'ın verdiği kararla son bulmuştur. Dolayısıyla sözkonusu dönem altı aşama için on yıldan fazla bir süre devam etmiştir.

86. AİHM, bir yargılama süresinin makul nitelikte olup olmadığının AİHM'nin bu husustaki içtihadında hasredilen ölçütler ve bilhassa davanın karmaşıklığı, başvuranların ve yetkili mercilerin tutumu ve ihtilafın konusu gözönünde bulundurularak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır.

87. Mevcut dava, özellikle bilirkişi incelemesi gerektiren nüfus kayıtlarının eskiliğinden, bilirkişilerin müdahalesinin zorunlu olmasından ve karşılıklılık ilkesini değerlendirme zorluğundan dolayı şüphesiz belli bir karmaşıklığa sahipti.

88. Yargılama süresinin uzamasına başvuranların tutumunun neden olduğu kanıtlanamamıştır.

89. Yetkili makamların tutumuna gelince AİHM, Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından 22 Eylül 1994 tarihinde görüşüne başvurulmuş Dışişleri Bakanlığı'nın adıgeçen mahkemeyi Adalet Bakanlığı'na yönlendirmesi için dokuz ay geçmesi gerektiğini kaydetmektedir. Aynı şekilde başvuran taraf sözkonusu mahkemeyi 20 Eylül 1995 tarihinde usulünce bilgilendirmiş olmasına rağmen, Yargıtay, ilk derece mahkemesinin kararını üçüncü kez bozarken, Sulh Hukuk Mahkemesi'nin Teodos'un varislerinin tabiiyetini göz önünde bulundurmadığı tespitinde bulunmuştur.

90. Bu konudaki yerleşik içtihadını gözönünde tutan AİHM, kendisine sunulan unsurların tamamını inceledikten sonra tartışmalı yargılama süresinin aşırı olduğunu ve «makul süre» gereğine cevap vermediğini takdir etmiştir.

91. Bu nedenlerle, 6 § 1. madde ihlal edilmiştir.

V. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASINA DAİR

92. AİHS'nin 41. maddesi:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

93. Maddi tazminat olarak başvuranlar herşeyden önce mevcut başvurunun konusunu teşkil eden taşınmazların iadesini talep etmektedirler. Başvuranlar ayrıca sözkonusu taşınmazlardan faydalanamamaktan ve kira geliri elde edilememesinden kaynaklanan zararlarının tazminini talep etmektedirler.

94. Hükümet bu taleplere itiraz etmektedir.

95. Başvuranlar, manevi zararlarının tazmini için 500.000 ABD Doları talep etmektedirler
96. Hükümet, bu hususta ihlal tespiti için yeterli bir tatmin teşkil edeceğini değerlendirmektedir.
97. Başvuranlar, toplam 30.000 ABD Doları tutarındaki masraf ve harcamalarının iadesini talep etmişlerdir. Başvuranlar, Türkiye'ye gitmek için yaptıkları yolculuk masrafları için 15.000 ABD Doları ve yargılama giderleri (avukat ücreti, posta ve tercüme masrafı vs.) için 15.000 Euro talep etmektedirler. İddialarını temellendirmek için başvuranlar avukatlık ücretlerini gösterir bir tarife, tercüme masraflarına ilişkin 532,07 YTL tutarında bir makbuz ve 297,35 YTL tutarında bir noter makbuzu sunmaktadırlar.
98. Hükümet aşırı olarak değerlendirdiği bu taleplere itiraz etmektedir.
99. Mevcut dava koşullarında Savunmacı Devlet ile başvuranlar arasında bir uzlaşmaya varılabilmesi ihtimalini gözönünde bulunduran AİHM, 41. maddenin bu aşamada uygulanmasına yer olmadığını değerlendirmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM, OYBİRLİĞİYLE

1. Ön itirazın *reddedilmesine*;
2. Şişli'de bulunan arsayla ilgili olarak 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin *ihlal edilmediğine*, Beyoğlu'ndaki apartman dairesiyle ilgili olarak ise 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. Yargılama süresi nedeniyle AİHS'nin 6. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. AİHS'nin 6. (yargılamanın hakkaniyete uygun olarak yapılmaması) ve 14. maddeleri yönünden yapılan şikayetlerin ayrıca incelenmesine *gerek olmadığına*;
5. AİHS'nin 41. maddesinin uygulanması hususunun
 - a) *saklı tutulmasına*;
 - b) Hükümet ve başvuranların mevcut kararın tebliğinden itibaren altı ay içinde bu mesele hakkındaki görüşlerini yazıyla kendisine bildirmeye ve bilhassa aralarında varacakları her türlü uzlaşmadan kendisini haberdar etmeye *davet edilmesine* ;
 - c) Sonraki yargılamanın *saklı tutulmasına* ve gerektiğinde daire başkanının izlenecek süreci belirlemeye *yetkili kılınmasına*;

Karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesine uygun olarak 27 Mart 2007 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

Fatoş Aracı
Grefye Yardımcısı

J. J. Casadevall
Başkan